

Forskningsartikel

Vardag i väntan

En kvalitativ analys av civilsamhällets möte med barn i vårdnadstvist

Baharan Kazemi & Fanny Gyberg

The article explores how the civil society engage with children who have experienced domestic violence and have been involved in family law proceedings concerning custody, residence, and contact. Drawing on seven qualitative interviews with eleven practitioners from women's shelters, children's rights organizations, and legal aid, the study examines how they perceive children's everyday lives as being shaped at the intersection of family, civil society, and authorities. The study is ethnologically oriented and analyzes accounts of how children's positions, agency, and emotional experiences are given meaning in encounters with the civil society. Using concepts such as temporality and liminality, the analysis focuses on descriptions of how children's lives are characterized by waiting, uncertainty, and everyday forms of governance. Methodologically, the article employs ethnographic hyper-narratives, which are fictional yet empirically grounded accounts, as an analytical and ethical strategy to present central themes and relational patterns in the material. The article contributes to cultural analysis by highlighting civil society as an arena in which children's experiences are interpreted, renegotiated, and given meaning.

Keywords: family law, civil society, childhood, domestic violence, social work

Artikeln utforskar hur civilsamhällets aktörer möter barn som har upplevt våld i nära relationer och som varit med om familjerättsliga processer rörande vårdnad, boende och umgänge. Med utgångspunkt i sju kvalitativa intervjuer med elva medarbetare inom kvinnojourer, barnrättsorganisationer och juridisk praktik undersöks hur de upplever att barns vardag formas i skärningspunkten mellan familj, civilsamhälle och myndigheter. Studien är etnologiskt orienterad och analyserar deltagarnas beskrivningar av hur barns positioner, handlingsutrymme och känslomässiga erfarenheter ges mening i mötet med civilsamhället. Med stöd i begrepp som temporalitet och liminalitet analyseras utsagor om hur barns liv präglas av väntan, osäkerhet och vardagliga former av styrning. Metodologiskt används etnografiska hyperberättelser, vilket är fiktiva men empiriskt förankrade narrativ, som ett analytiskt och etiskt grepp för att gestalta centrala teman och relationella mönster i materialet. Artikeln bidrar till kulturanalytisk forskning genom att synliggöra civilsamhällets roll som en arena där barns erfarenheter tolkas, omförhandlas och ges betydelse.

Nyckelord: familjerätt, civilsamhälle, barndom, våld i nära relation, socialt arbete

Från allrummet hörs morgonvårdarna på TV och ett barn som gråter. Mamma är på samtal. Samira dröjer med muspekaren över ikonerna för inkognitofönstret, men klickar till slut och navigerar fram till Tjejjourens hemsida.

Inledning

Varje år berörs omkring 50 000 barn av att deras föräldrar separerar (Regeringskansliet, 2021, p. 31). Av dessa kan föräldrarna till ungefär

6000 barn per år inte enas kring frågor om vårdnad, boende och umgänge, vilket leder till en tvist i tingsrätten (MFOF, 2024). I många ärenden där vårdnadstvist pågår, finns också dokumenterade uppgifter om våld (Holt, 2011; Burman, 2016; Jämställdhetsmyndigheten, 2022). Det familjerättsliga arbetet sker därmed i ett spänningsfält mellan barnets rätt till skydd från våld och barnets rätt till båda sina föräldrar (Eriksson, et al., 2008; Burman, 2016). Barnets processuella ställning i familjerättsmål är inskriven i föräldrabalken, att barnets bästa ska

Mottagen: 4 augusti 2025; **Accepterad:** 9 januari 2026; **Publicerad:** 31 januari 2026

Baharan Kazemi & Fanny Gyberg. Kulturella Perspektiv 2026, 35: 1–16 - <http://dx.doi.org/10.54807/kp.v35.57205>

© Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0.

vara ledande, samt att hänsyn ska tas till barnets vilja (Eklund, 2008). Det finns således två rättsliga fokus för processen, dels att beakta barnets bästa i egenskap av ett subjekt med egna rättigheter och rätt till delaktighet, dels att göra professionella avvägningar gällande skydd av barnet (Schiratzki, 1997).

Barnets uttryckta vilja är dock inte att likställa med barnets bästa, vilket innebär ett utrymme för bedömningar där barns röster kan ges mindre tyngd eller förbises om de inte sammanfaller med socialtjänstens och rättens tolkningar (Höjer & Röbäck, 2009). Barnet är inte part i rättsprocessen, har därmed inget eget ombud och svensk rättspraxis har en tradition av att hålla barn borta från domstolsförhandlingar. I vårdnadstvister hörs barn i stället i samtal på socialtjänstens familjerättsliga enhet (Eklund, 2008).

I detta fält är interaktioner mellan barn och andra aktörer särskilt relevanta ur forskningssynpunkt; konflikter som uppstår mellan barns vilja och myndigheters uppdrag, mellan barns behov och föräldrars kapacitet eller mellan barns förutsättningar i vardagen och civilsamhällets förmåga att möta dem. Tidigare forskning i svensk kontext har främst studerat barns, föräldrars och professionellas upplevelser av möten med socialtjänsten (Eriksson, Källström Cater, Dahlkild-Öhman, & Näsman, 2008; Eriksson, 2009; Eriksson & Näsman, 2011), liksom kvinnojourer som plattform för socialt arbete för våldsutsatta kvinnor och barn (Thunberg & Arnell, 2024; Ekström & Hvenmark, 2025). I denna artikel riktas blicken mot civilsamhället i bredare bemärkelse, inklusive barnrättsorganisationer, för att undersöka hur de uppfattar att familjerättsliga processer påverkar de barn som organisationerna möter samt vilka glapp som uppstår där icke-statliga stödfunktioner verkar.

Studien vilar därmed på en syn på barn som möjliga medborgare, som trots att de är minderåriga, kan delta i civilsamhället och ha egna relationer till olika aktörer i både statliga och frivilliga sfärer utanför familjen (Keane, 2008). Med avstamp i civilsamhällesaktörers erfarenheter utforskas därför mötet mellan barn och organisationerna, liksom övriga interaktioner som sker kring barnet, i förhållande till myndigheter, anhöriga och nätverk. De övergripande frågeställningarna är:

- Hur beskriver medarbetare/ideellt engagerade i civilsamhällesorganisationer vardagen för barn som upplevt våld i nära relation och som varit med om familjerättsliga processer?
- Hur kan dessa beskrivningar tolkas för att förstå barns utsatthet och aktörskap?
- Hur kan relationen mellan barnet, civilsamhället och myndigheterna förstås i det familjerättsliga fältet och med fokus på barns rätt till skydd och delaktighet?

Ett intresse för synen på barn finns inbyggt i studiens frågeställningar; vad som upplevs som specifika

omständigheter för civilsamhällesorganisationerna i mötet med just dessa subjekt, hur de uppfattar hanteringen av dem i samhällets organisering av familjerättsligt arbete och vad som ses som specifikt med barndomen som en tid i livet och en särskild form av liv. Här aktiveras begrepp som temporalitet, liminalitet och biopolitik som analytiska verktyg för att tolka utsagor om barns positioner och aktörskap i det familjerättsliga fältet.

Tidigare forskning och teoretiska perspektiv

Barns position och erfarenheter i familjerättslig kontext har studerats både i Sverige och internationellt, ofta med fokus på delaktighet och inkludering (Eriksson, 2003; Dahlstrand, 2004; Höjer & Röbäck, 2009; Sundhall, 2012; Wheeler, 2019). Trots policy som uppmanar till att barn ska inkluderas i familjerättsliga processer, upplever barn ofta bristfällig information och begränsade möjligheter att uttrycka sina perspektiv, särskild de yngre (Eriksson & Näsman, 2011; Justitiedepartementet, 2021). Otydlighet i hur principen om barnets bästa ska omsättas i praktiken medför att bedömningar om barns ålder och mognad, deras verbala kapacitet, och förväntningar på flickor respektive pojkar påverkar i vilken grad barn blir lyssnade på (Kjørholt, 2002; Närvänen & Näsman, 2007; Eriksson, 2009; Wågby Gräfe, 2022). Diskurser kring våld formar dessutom rättssystemets praktiker i mötet med våldsutsatta barn och deras mammor (Haselschwerdt, et al., 2011; Röbäck, 2012; Quinlan, 2024).

Tidigare forskning inom våldsfältet har konstaterat att det sociala arbetets organisering leder till att våld tolkas och hanteras olika beroende på om det är enheter som arbetar med barnavård, familjerätt eller relationsvårdsteam och skyddade boenden (Hester, 2011). Inom familjerätt finns en diskurs att mäns våld mot kvinnor tolkas i neutrala termer, som en konflikt där en opartisk myndighetsperson ska hjälpa till med samarbete, vilket tidigare studier kritiserat då det osynliggör asymmetriska maktrelationer och det otrygga för våldsutsatta mödrar och barn att tvingas samarbeta med sin förövare (Lapierre, Ladouceur, Abrahams, Vincent, & Frenette, 2024).

Barn som upplevt våld i nära relation och som befinner sig i familjerättsliga processer förväntas inte få alla sina rättigheter avseende skydd och delaktighet tillgodosedda via socialtjänsten. Skyddade boenden tillhandahålls ofta av semi-ideella kvinnojourer, där stöd till barn också ges (Kunosson, 2019). Barn tenderar att vara mer benägna att vända sig till barnrättsorganisationers anonyma hjälpkanaler än till myndigheter och det finns studier som visar att barn berättar mer i detalj om sin utsatthet när de möter aktörer ur civilsamhället (Christopherson, 1992; Fukkink, et al., 2016; Rekke, et al., 2020).

Dessa studier indikerar att ett teoretiskt ramverk som möjliggör analys av maktrelationer och styrning är en nödvändighet för att kunna förstå barns situation i det

komplexa familjerättsliga fältet. Delar av den teoretiska begreppsapparatur som används har dock formulerats med inspiration från migrationsforskning, vilket redovisas nedan.

Temporalitet och liminalitet i familjerättsliga processer

Det kan förväntas av en studie om familjerätt att den ska uppehålla sig vid det juridiska; policy, rättsdoktrin eller möjligtvis etnografisk observation i rättssalar. Intresset i denna studie ligger dock på hur lagen omsätts till och formar vardagliga möten mellan barn och representanter för civilsamhället, för att utforska distinktioner mellan lagtext och dess praktiska implikationer (Baxi, 2022). Tid och rum blir därmed relevanta dimensioner. Rumslighet är något som i relativt hög utsträckning har studerats i relation till social barnavård, familjerätt och barns delaktighet (Jeyasingham, 2016; Ferguson, 2018; Disney et al., 2019; Holt & Kelly, 2020;). Det gör skillnad för barns förutsättningar att göra sin röst hörd, om platsen för samtalet upplevs som ett tryggt rum (Lundy, 2007).

Temporalitet som teoretisk ingång har däremot använts i begränsad utsträckning inom studier av familjerätt, särskilt i en svensk kontext (Gordon-Bouvier, 2020; Holt & Kelly, 2024). Separation som fenomen har en inneboende idé om förändring i linjär tid – efter en brytpunkt finns löfte om en öppen framtid. Det kontrasteras av föräldrars erfarenheter av vårdnadstvister, som kan bli både utdragna och där den ”nya framtiden” i hög utsträckning upplevs begränsad av villkoren för separationen (Gordon-Bouvier, 2020). Migrationsforskare har studerat temporalitet och hur tid fungerar som en form av styrning inom asylprocesser, som kan skapa inkludering, exkludering och gränser (Bhatia & Canning, 2021). Tid betraktas inom studier av migration både som ett politiskt medel och ett utfall av politisk styrning som är ojämnt fördelad och som påverkar vem som kan styra över sin egen tid, vem som har för mycket eller för lite tid, vems tid som anses vara viktig och vem som spenderar sin tid i väntan på andras beslut (Khosravi, 2018; Lundberg, et al., 2022; Griffiths, 2024). Att försätta en annan person i ovisshet och väntan är därmed att betrakta som en form av maktutövning (Bourdieu, 2000:228). I denna studie har temporalitet operationaliserats genom att appliceras på beskrivningar av hur barns tid fördelas, kontrolleras eller fördröjs inom rättsliga och sociala system, exempelvis genom väntan på beslut, begränsad tillgång till information eller utdragna processer som påverkar deras dagliga liv.

Ett annat begrepp som hjälper oss förstå den familjerättsliga processen är *liminalitet*. Begreppet syftar på en tvetydig position mellan två tydligt markerade identiteter, ett vagt formulerat mellantillstånd (Turner, Abrahamson & Harris, 2017). Det som kännetecknar liminalitet är att det handlar om en övergångsperiod – vilket kan relateras både till en separation, en

rättsprocess och olika organisatoriska processer inom socialt arbete. I den här artikeln använder vi därtill begreppet *permanent liminalitet*, för att beskriva civilsamhällets status som varken medborgare/brukare eller stat/kommun (Thomassen, 2012). Denna varken-eller-position är inte tillfällig, utan ett villkor för organisationernas existens (Ellis & Ybema, 2010). Liminalitet som ett permanent tillstånd är en paradox som utmanar idén om det liminala och det icke-liminala, då det beskriver något tvetydigt men ändå konstant. Detta kan illustreras genom resonemang om upplösandet mellan kontrasterade distinktioner, som privat och offentligt, politiskt och biologiskt och skapandet av odefinierade zoner där uppdelningen mellan olika livssfärer förlorar betydelse (Agamben, 1998). Begreppet är användbart i relation till civilsamhällets komplexa relation till staten och dess myndigheter, som å ena sidan är uppdragsgivare och finansörer och samtidigt, å andra sidan är aktörer som påverkanskampanjer och kritik riktas mot (Aiken & Taylor, 2019; Evers & von Essen, 2019). Det är därför relevant att analysera fältet som ger barnen stöd med en teoretisk ram som tar hänsyn till att styrning sker i ett nätverk av olika aktörer.

Governmentality och biopolitik

Inom forskning som rör styrning används begreppen *governance* och *governability*, för att analysera hur ansvar fördelas mellan statliga institutioner och civilsamhället (Peters & Pierre, 2008). Medan *governance* beskriver hur makt förvaltas och fördelas mellan statliga, kommunala, privata och idéburna aktörer, kan begreppet *governability* sammanfattas som systemens kapacitet att svara på den till synes ökade mångfalden och komplexiteten i behov hos befolkningen (Beltramin, 2020). Sedan 90-talets förvaltningsreformer har styrningen av välfärdstjänster blivit mer komplex och kontextbunden, med aktörer som verkar genom lokala avtal snarare än lag och där ansvarsfördelningen ofta är svåröverskådlig (Peters & Pierre, 2008). Med en diskursiv ansats har begreppet *governmentality* myntats av Michel Foucault för konceptualisering av hur styrning inte enbart sker genom politiska beslut, utan också genom normsystem, kunskap och makt som artikuleras mellan individer och institutioner (Foucault, 1991; Lemke, 2012; Wallenstein & Nilsson, 2013). Medan studier som utgår från *governmentality* som analytiskt begrepp inte nödvändigtvis bygger på intervjuer eller etnografiskt material, ligger begreppet nära institutionell etnografi och studier av normer och praktiker inom institutioner såsom stater, trossamfund eller andra organisationer (Teghtsoonian, 2016). I denna studie används *governmentality* för att belysa hur styrning utövas genom vardagliga interaktioner snarare än explicit tvång, till exempel genom sätt som barn bemöts eller anpassar sina önskemål efter vad som förväntas i samtal med vuxna.

En dimension av makt och styrning sker genom *biopolitik*; kategorisering och kontroll med kroppen som

utgångspunkt (Foucault, 1976/2020). Biopolitik handlar om styrning av det mest grundläggande – det som gör livet möjligt att leva. Foucault menade att tidigare kontrollerade den styrande klassen genom döden med hot om våld och bestraffning, men efter det förre sekel-skiftet formulerades politiska projekt snarare utifrån disciplinering och kontroll av befolkningens sätt att leva genom att utöva *biomakt* (ibid: 140–143).

Barn har historiskt kategoriserats som en specifik demografi, kopplad till risk och behov av statliga interventioner (Nadesan, 2010). Ur detta perspektiv blir kroppen betraktad som en arena för förhandlingar om rättigheter och en projektyta för samhällsliga normer om vem som behöver och förtjänar skydd (Knezevic, 2020). Därmed utgör kroppen också grund för inkludering i samhällets stödinsatser, vilket beskrivs genom begreppet *biologiskt medborgarskap* (Fassin, 2001). Kroppen är dock alltid öppen för tolkning vilket gör dessa kategoriseringsprocesser beroende av institutionella normer och meningsskapande (Mol, 2002). I relation till barn kan det exempelvis artikuleras genom föreställningar om ”ålder och mognad”, där barns rätt till inkludering som medborgare villkoras utifrån vaga och normativa idéer och där den övergripande barnrättsliga agendan snarare handlar om att främja ”god hälsa” än att stärka barns aktörskap (Wells, 2009).

Metodologiska och etiska avvägningar

Det empiriska underlaget för den här artikeln är sju kvalitativa intervjuer med 11 deltagare som en av oss artikelförfattare har genomfört. Deltagarna rekryterades genom förfrågan per email till ett femtiotal civilsamhällesorganisationer. Samtliga som visade intresse bokades in för intervjuer, varav två ställde in på grund av sjukskrivning respektive tidsbrist. Vid två intervjuer tillkom förslag på ytterligare personer att kontakta; båda var advokater som samarbetade med respektive organisation. En bedömning gjordes att deras erfarenheter som ombud som jobbar nära rättighetsorganisationerna också är relevanta, även om det innebär en bred tolkning av vad som utgör civilsamhället. Genom att rikta den etnografiska blicken mot civilsamhällets vardagsarbete blir civilsamhället också en arena där barnets erfarenheter kan lyftas och förstås. Tillstånd från etikprövningsmyndigheten beviljades (diarienummer 2024-00503-01). En semistrukturerad intervjuguide användes (Kvale, 2012). Intervjuer gjordes

antingen enskilt eller i små grupper om 2–3 deltagare. I de fall gruppintervju genomfördes var det på deltagarnas initiativ. Medan individuella intervjuer ger mer taltid till varje deltagare och stärker anonymiteten mellan studiens deltagare, innebär gruppintervjuer med deltagare som arbetar tillsammans och känner varandra en möjlighet att som forskare ta ett steg tillbaka och låta deltagarna själva styra samtalet mer. Deltagarna kan då komma att påverka varandra mer, men också stimulera samtalet och komma in på ämnen som forskaren inte hade kunnat initiera (Holme, Krohn Solvang & Nilsson, 1997; Kvale, 2012:97).

I intervjuerna ställdes frågor om vilka barn deltagarna möter, hur de arbetar med dem, vad barnen berättar för dem om sina kontakter med myndigheter, sin familjesituation och skolsituation. De deltagare som hade erfarenhet från skyddat boende kunde ge ögonblicksbilder ur barns vardag, förberedelser inför umgängessituationer med våldsutövande fäder och hantering av rättsprocessen. Deltagarna berättade också om kontakt med myndigheter, både vad de fått återberättat av barn och vad de själva erfarit genom samverkan, uppdrag och att vara med på socialkontor eller i tingsrätt som stöd.

Intervjuerna genomfördes på videolänk genom plattformen Teams och varade i ungefär 1–1,5 timme. Den automatiska transkriberingsfunktionen användes och korrigerades mot ljudinspelning av samtalet. Transkriptionerna analyserades i NVivo. Kodningen följde tre steg: först en induktiv identifiering av återkommande fenomen i deltagarnas utsagor; därefter sammanfördes koder till preliminära kluster; *tystade barn* och *strategier för att göra barnets röst hört* (Braun & Clarke, 2006). Dessa beskrivningar av barn som kommer till tals (eller inte) och som blir lyssnade på (eller inte) sorterades med stöd i teoretiska perspektiv till övergripande teman: hantering av barns tid, relationsskapande och delaktighetspraktiker samt meningsskapande genom kontrastering av socialt arbete inom civilsamhället och myndigheter. Utifrån tematiseringen organiserades citat som vävdes samman och byggdes ut till det som kom att bli de fiktiva berättelser som presenteras nedan. De etnografiska hyperberättelserna är i sig en sammanvävning av empiri och analys, då intervjumaterialet har bearbetats och tolkats under skrivandet. Därtill har materialet analyserats med utgångspunkt i studiens teoretiska ram, vilket presenteras i ett eget avsnitt under rubrikerna *vardag*

Tabell 1. Deltagare i intervjustudie

Intervju 1	Kvinnojour A, socionom
Intervju 2	Barnrättsorganisation A, tre deltagande mammor med egna erfarenhet av vårdnadstvist. Organisationen fokuserar på våldsutsatta kvinnor och barns rättigheter i vårdnadstvist.
Intervju 3	Advokat tillsammans med psykolog/aktivist ur organisation.
Intervju 4	Psykolog på barnrättsorganisation B.
Intervju 5	Kurator på barnrättsorganisation C.
Intervju 6	Kvinnojour och tjejjour B, två heltidsanställda.
Intervju 7	Advokat.

i väntan, myndigheter under kronisk stress och civilsamhället i liminalitet mellan barnet och staten.

Etnografiska hyperberättelser

I denna artikel positioneras studien inom det som kan beskrivas som en etnologiskt orienterad, sociologiskt förankrad etnografi med fokus på civilsamhällets möten med barn i utsatta livssituationer. Fältet befinner sig i skärningspunkten mellan etnologins intresse för levda erfarenhet och kulturella praktiker, och socialt arbetes fokus på institutioner, professionella handlingar och stödstrukturer. Det innebär att studien både utgår från etnologins förståelse av hur sociala betydelser skapas i vardagliga interaktioner, och från socialt arbetes kunskapsintresse kring hur välfärdsarenor organiseras, praktiseras och erfars. Genom att rikta etnologiska perspektiv mot civilsamhällets arbete med barn, utvecklas ett forskningsfält där civilsamhällets aktörer sällan studeras som kunskapsbärare i egen rätt.

Etnologisk metod är väl etablerad inom forskning i socialt arbete, från Bengt Svenssons numera klassiska avhandling där han följde narkotikaberoende personer på 90-talet, till nyare studier, som Pouran Djampours analys av gränspraktiker genom att följa åtta asylsökande personer (Svensson, 1996; Djampour, 2018). I den här texten skiljer vi mellan etnologi som disciplin och etnografi som det specifika arbetet med beskrivningar, vilket ingår som en gren inom etnologin (Richette, 2002). För socialt arbete kan etnografins täta beskrivningar av till synes triviala och vardagliga observationer, bidra till att ge läsaren perspektiv och förståelse för de sammanhang och miljöer som beskrivs (Lalander, 2013). Även om levda erfarenheter i sig kan vara viktiga att redovisa, innebär etnologisk metod i socialt arbete också genererande av ett viktigt material för en sociologisk eller kulturhistorisk analys. Exempel på det är hur Karin Salomonsson genom att fiktionalisera arkivmaterial skapade fallbeskrivningar som möjliggjorde en analys av den svenska socialvårdens historia (Salomonsson, 1998).

Etnologiska studier formas av de discipliner de utförs inom och de teoretiska och metodologiska traditioner som finns där (Van Maanen, 2011:5). Sociologisk etnologi har kritiserats för att tappa fokus på sociala interaktioner i sättet som observationer görs. Att formulera frågeställningar på ett fält där subjekt möts och där potentiella konflikter, små som stora, kan uppstå, är en strategi för att fokusera på interaktioner (i det här fallet, mellan barn och civilsamhällets aktörer) och därigenom få fatt i sociala konflikter (Emerson, 2009).

Gränsdragningar mellan att rapportera obearbetade observationer och att skriva fram tolkningar riktar ljuset på metodens trovärdighet och gränsen mellan vetenskap och fiktion. Här finns en diskussion inom etnografi, som inte är lika förankrad inom socialt arbete som disciplin, om huruvida "god etnografi" kan mätas utifrån den litterära kvaliteten på beskrivningarna och

var gränsen egentligen går mellan levda erfarenheter och vetenskaplig framställan (Geertz, 1988; Richette, 2002; Van Maanen, 2011). En del etnologer hävdar att det är lika svårt inom etnologi som i poesi att försöka separera en persons uttalande från hur det görs, innehåll från form, substans från retorik (Geertz, 1988:27). Motsvarande diskussion är inte lika vanlig inom socialt arbete. Detta kan möjligtvis hänga ihop med etableringen av socialt arbete som professionsämne och benägenheten att fokusera på hur socialt arbete *utförs* snarare än hur det framställs och analyseras (Mattsson, 2020). Den etnografiska fiktionen kan därför bredda forskning i socialt arbete genomförelse.

I denna studie används etnografiska hyperberättelser, vilket innebär att flera deltagares erfarenheter och utsagor syntetiseras till fiktiva men empiriskt förankrade berättelser. Exempelvis om en deltagare beskrivit en situation och en annan deltagare beskrivit en mer generell känsla, har dessa lagts ihop så att en karaktär och miljö har skapats och känslan gestaltats. Ett exempel följer nedan:

Citat 1.

De får ju problem med skolan, de får ju ofta problem med psykisk ohälsa. Det blir liksom ingen kvalitet, ingen livskvalitet överhuvudtaget utan så fort de är i sin trygga miljö så är de ju rädda för det som komma skall när de ska tillbaka till sin otrygga...

Citat 2.

Hon pratar med sina lärare och de sa ju 'vi tvingar inget barn' liksom så hon satt ju och gömde sig i sitt klassrum och han satt och hovrar runt där och hängde på skolan någon timme, två timmar, liksom tills han gick hem och då.

Citat 3.

Vi som behandlare träffar ju ofta en desperat förälder som beskriver att förskolan eller skolan också beskriver hur illa barnet mår och illa barnets far över efter den gången, och den här bilden är ju oftast sann, men den är också liksom stärkt av den här desperata känslan av hur det blir. Och men vi får ingen läkning i det när både barnet och föräldrarna är rädd och så skickas man iväg och så är det obehagligt och så larmar barnet igen att det är jättejobbigt och så.

Fiktionalisering:

Hela skoldagen sitter hon vid fönstret och tittar ut, söker efter honom med blicken, han som kallas pappa, men som inte är som de andra barnens pappor. Hon vet att han brukar komma efter tretiden, när de är på fritids, men hon tittar ändå, bakom träden, under rutschkanan. Lärarens röst och klasskamraterna som svarar på frågor är ett tunt brus i bakgrunden. Plötsligt ser hon hans bruna överrock skymta vid grinden. Kinderna blossar, det är nästan som att hon inte kan andas. Läraren kommer fram och frågar med låg röst om hon är okej.

Samtliga citat beskriver situationen för barn som tvingas till umgänge med våldsutövande fäder och hur det blir för dem i skolan, enligt deltagarna. Händelseförloppet i den fikcionaliserade presentationen är sådant som återfinns i citaten: att barnet inte velat gå till skolan, sagt att hen haft ont i magen, att barnets pappa "hovrat" på skolgården och barnet gömt sig med lärarnas hjälp. Den stora skillnaden i texterna är att fikcionaliseringen innehåller gestaltning av känslor. I stället för att återge det studiens deltagare sagt (hon var rädd), gestaltas detta (hon kan inte andas). Detta är en tolkning av materialet som kan jämföras med om studiens resultat filmatiserats med barnskådespelare i rollerna som de barn som beskrivs – ett grepp som är ovanligt och resurskrävande, men relevant, inte minst för att göra studier inom socialt arbete relaterbara och relevanta för studenter, praktiker och policyutvecklare (Hultqvist, Hollertz, Elmersjö & Hutri, 2024).

Även när fikcionalisering används, förutsätts en grundläggande tillit till forskarens systematiska arbete med datainsamling (Richette, 2002). Den etnografiska blicken – ett mer aktivt och vetenskapligt seende – ska vara aktiverat under datainsamlingen och vässas under skrivprocessen, där det görs avvägningar om vad som ska lyftas fram och på vilket sätt (ibid). Deltagarna i denna studie har berättat om en rad olika barn som de har mött. Vissa deltagare har över 20 års erfarenhet inom sitt fält. I stället för att redogöra för dessa beskrivningar tematiskt med citat, har uppgifterna sammanfogats till att konstruera fiktiva barn som illustrerar det som framkommit. Hyperberättelserna utgör alltså inte rådata och analyseras inte som om de vore enskilda barns faktiska berättelser. I stället fungerar de som ett analytiskt och skrivtekniskt verktyg för att synliggöra mönster som återkommit i deltagarnas material, och för att spekulera kring möjliga, troliga, sannolika situationer som ligger bortom vad som är möjligt att inhämta data om (Salomonsson, 1998; Ghodsee, 2017).

Arbetsättet aktualiserar forskningens anspråk till sanning och verklighet och kräver därför en redogörelse kring hur och varför det använts (Ingridsdotter & Kallenberg, 2017). Oavsett om barn eller vuxna hade intervjuats för denna studie, eller om deltagande observation hade genomförts, ger den etnografiska empirin inte tillträde till deltagarnas inre värld (Ingridsdotter & Kallenberg, 2017). Skönlitteraturens grepp inre monolog har ingen motsvarighet i etnografins vetenskapliga skrivande. Däremot kan exempelvis *sensory ethnography* vara en väg att få fatt i känslor och affekter där de är relevanta för studiens syfte. Det handlar om att ge mer plats åt att dokumentera sinnesupplevelser, än vad som kanske traditionellt görs i kvalitativa forskningsintervjuer, där vi tenderar att fokusera på orden. Arbetet med att skriva fram sinnesintryck kan också ske under transkriberingen av intervjuer (O'Dell & Willim, 2013). I och med att en frågeställning handlar om att förstå barns utsatthet, har uppmärksamhet riktats mot deltagarnas utsagor gällande barns känslor och

känslomässiga reaktioner, men också deltagarnas egna känslor inför att möta dessa barn och hur samhället organiserar stödet till dem.

Inom etnologisk forskning läggs olika tyngd på beskrivning av empiriska resultat respektive teoretisk analys av dessa (Ronström 2002:52). I den här studien är de bearbetade beskrivningarna i form av hyperberättelser ett viktigt bidrag och fungerar som exempel från empirin, medan analysen bidrar till en förståelse för vad dessa exempel kan betyda och hur de kan förstås i förhållande till studiens teoretiska ramverk och centrala begrepp som temporalitet, liminalitet, governmentality och biopolitik.

Det gjordes försök under en sexmånadersperiod att rekrytera barn till studien, men utan framgång. Den här artikeln är mot den bakgrunden ett sätt att utforska etnografisk fiktion som strategi för att skriva om en marginaliserad grupp, eller *absent other* (Sparkes, 1997). Inom feministisk pedagogik frågar sig forskare varför det underpositionerade subjektet bör tala, för vems skull, och hur dess röst tas emot och blir tolkad, kontrollerad, disciplinerad (Orner, 2014). Det är direkt överförbart till barns position som kunskapsbärande subjekt inom forskning, där asymmetri utifrån ålder och makt kan göra att barn inkluderas som alibin eller på sätt som inte är barncentrerade (Houghton, et al., 2024). Intervjuer med vuxna, innebär att tolkningen av barnets upplevelser går i flera led, via deltagarna och oss. Det som går att säga något om är civilsamhällesaktörernas upplevelse och tolkning av barnens situation. Därför är det fortsatt viktigt att utforska barns egen röst och erfarenhet i forskning om familjerätt och socialt arbete i bredare bemärkelse.

Etiska reflektioner och reflexivitet

I kvalitativ forskning sker analysen genom tolkning, vilket gör det särskilt viktigt med transparens kring forskarens position på fältet. Vårt engagemang i barnrättsliga frågor har följt som en röd tråd genom våra yrkesliv de senaste 20 åren. Detta har funnits som filter mellan oss och deltagarna i intervjustudien, påverkat vår etnografiska blick och vad vi har uppfattat, både vid intervjuerna, under kodning och i skrivandet. I vissa avseenden har det inneburit en närhet och gemenskap, men som med alla perspektiv innebär det också en risk för blinda fläckar, där förståelsen riskerar att styra analysen. För att hantera detta har vi arbetat med kontinuerlig reflexivitet genom att synliggöra antaganden och aktivt pröva alternativa tolkningar under analysprocessen, samt genom en formaliserad struktur för hur vi klivit in och ut från fältet (Lalander & Johansson, 2012).

De formella etiska rutinerna – professionell rekrytering, tydlig information, informerat samtycke, avgränsade intervjuer samt säker hantering av material – följer gällande riktlinjer (Vetenskapsrådet, 2024). Men etik är också situerad och uppstår i varje val kring vem och vad som inkluderas, betonas och tolkas (Rossiter et al., 2000). Deltagarna har i många fall valt att medverka i

projektet för att lyfta något som skaver eller upplevs problematiskt, med förhoppningar om att skapa förändring. Det åligger oss forskare att förvalta dessa vittnesmål med omsorg samtidigt som vetenskapliga principer upprätthålls. Ett socialt engagemang i frågan om barns rättigheter kan i detta sammanhang förstås som en förutsättning för att studien ska vara relevant (Houghton, 2015; Houghton, 2017), men det kräver samtidigt en reflexiv och kritisk hållning för att undvika analytiska snedvridningar. Ett sätt som det görs i den här artikeln, är genom ett kritiskt teoretiskt perspektiv, för att lyfta resultatet till en mer generell diskussion om barns status och de utmaningar som deltagarna möter genom sina organisationers förutsättningar och begränsningar (Mattsson, 2020).

När ett samhällskritiskt resonemang förs, kan det placera deltagare i en potentiellt utsatt position om deras utsagor uppfattas som kritik mot egna organisationer och uppdragsgivare (Husband, 2002). Dessa deltagare har inte varit kritiska mot de egna organisationerna, men däremot mot myndigheterna som de samverkar med. I intervjuerna har deltagare också berättat om strategier som barn använder sig av för att slippa delta i umgänge med våldsutövande föräldrar. I vissa fall har dessa strategier varit så pass specifika, att det vore utlämnande för barnen att beskriva dem i en artikel. Dels skulle det kunna innebära att barnet "avslöjas", dels att andra barn som använder samma eller liknande strategier inte längre kan göra det och därmed exponeras för en förhöjd risk för våld. Därför sträcker sig arbetet med konfidentialitet bortom pseudonymisering av individuella identiteter till att göra etiska avvägningar kring vad som presenteras. Detta görs med stöd i argumentet att forskning bör balansera behovet av kunskap mot individers integritet och potentiell risk för skada.

Hyperberättelserna ska förstås mot denna bakgrund. En central utgångspunkt för den här artikeln är därtill att allt skrivande har en inneboende osäkerhet och att texter alltid tolkas och kan ha många betydelser (Derrida, 1998). Att skapa hyperberättelser har varit en strategi för att både stärka avidentifieringen och för att förmedla deltagarnas erfarenheter på ett sätt som fångar den komplexitet och det engagemang som präglade intervjuerna. Snarare än att vara en försvagning av det vetenskapliga anslaget fungerar hyperberättelserna som en etisk och analytiskt motiverad form av översättning; omskrivningar som är empiriskt förankrade och möjliga likaväl som tematiserade citat hade varit, men med en högre grad av skydd för deltagarnas integritet. Syftet har varit att förvalta deltagarnas berättelser på ett sätt som både berör och gör rättvisa åt den komplexitet som studien syftar till att synliggöra – vad vi uppfattat som närmast ett implicit villkor för studien.

Resultat: hyperberättelser om barn i familjerättsliga processer

I det här avsnittet presenteras de fiktiva beskrivningar som utgör studiens empiriska resultat. Hyperberättelserna

fungerar således som exempel, sprungna ur intervjumaterialet. Den efterföljande analysen görs med hänvisning till hyperberättelsernas exempel, men också med korta referat från intervjuerna. Här görs ingen distinktion mellan det "verkliga" i intervjuerna och det fiktiva i berättelserna. Fiktiva element i berättelserna är miljöbeskrivningar, gestaltning av inre monologer och känslotillstånd. De erfarenheter som beskrivs är grundade i empirin: beskrivningar av barn som inte blir lyssnade på i umgängedomar, som tvingas till umgänge med våldsutövande pappor, eller beskrivningar av stödkontakter med unga tjejer som har en dubbel utsatthet med våld i nära relation mellan sina föräldrar och i den egna kärleksrelationen. Däremot görs direkthänvisningar till intervjuerna i analysen för att påminna om den empiriska kärnan och förtydliga relationen mellan intervjuerna och fikionaliseringen. Efter analysen följer ett avslutande avsnitt där resultatet diskuteras i relation till metodologiska val och tidigare forskning.

Sammy och Minou, 8 år

"Kom igen nu, bussen går om tio minuter!" ropar mamma från hallen.

Minou är kvar på rummet, plockar långsamt ner en gosedjurskanin i ryggsäcken, dröjer med blicken över skrivbordet och lägger ner några tuschpennor och ett ritblock. Sammy klampar in med skorna och säger åt henne att skynda sig.

"Men mamma, jag vill inte dit." säger Minou när de sitter ihoptryckta alla tre på två säten i bussen.

Mamma tittar ut genom fönstret där bebyggelsen övergår i gula åkrar. Det är en vacker dag, klarblå himmel, riktigt badväder. Hon hade kunnat ta med dem till sjön, om det inte vore för att hela dagen skulle gå åt till det här.

"Vi har ju pratat om det." viskar mamma. "Det finns en dom från tingsrätten att ni ska vara där en helg i månaden. Det är inte jag som bestämmer."

Hon säger ingenting om mötet på socialkontoret och orosanmälningen som hade kommit in från skolan, socialsekreteraren som hotade att omhänderta barnen om hon inte skyddade dem från umgänget med deras pappa. Minou kramar ryggsäcken. Sammy tittar ner i mobilen som han har lånat av mamma för att spela spel på.

Vid middagen dricker pappa öl till maten. Tvillingarna sitter i kökssoffan.

"Vet du pappa, vi hade fotbollsmatch förra veckan och jag gjorde mål. Vi vann!" säger Sammy. Hon är noggrann med att dra ner mudden på tröjan så att gps-klockan inte ska synas. Med gaffeln i andra handen petar hon upp några makaroner och äter långsamt. Köttbullarna är isiga i mitten, men det vågar hon inte säga.

"Passar inte maten?" snäser pappa, som om han läst hennes tankar.

Hon kryper ihop och ser ner i tallriken, trycker på en köttbulle på gaffeln och stoppar in hela i munnen.

”Se inte ut så där! Som att du är rädd för mig? Har hon sagt att jag är farlig? Att du ska va rädd för pappa? Va? Har hon det? Svara då?”

Minou söker Sammys hand under bordet. Den är fuktig, men hon håller hårt, sväljer den kalla köttklumpen som hon tuggat så gott det går.

”Mamma har inte sagt nåt.” säger Sammy. ”Det är klart vi inte är rädda för vår egen pappa.” Han försöker le, men Minou ser att det inte är ett riktigt leende.

Pappa lugnar sig, sveper i sig resten av det stora öglaset och går och lägger sig på soffan framför TV:n där en fotbollsmatch snart börjar. Tvillingarna vet att man inte får störa pappa när han tittar på fotboll. De går ut på gården och leker. Inga andra barn är där. Det börjar skymma. De åker rutschkana några gånger, men sätter sig sedan på varsin gunga och gungar långsamt.

”Nästa gång vi träffar den där Anja ska jag säga att jag vill bo hos pappa,” säger Sammy.

”Varför då? Han är ju bara sur. Jag tror inte han tycker om oss,” säger Minou.

Sammy säger ingenting. Men han tänker på pappa och ölen och de röda ränderna som blev skarpare kring hans ögon ju senare det blev på kvällen. Det är inte pappas fel att han är ensam. Men Minou fattar inte sådant, tänker han. Hon sitter och pillar på sin mobilklocka, skickar en hjärtemoji till mamma för att hon ska veta att allt är bra.

Matilda, 11 år

Redan på torsdagskvällen kommer klumpen i magen. Det är svårare att sova än vanligt, Matilda går upp flera gånger, dricker vatten, går på toaletten. Mamma säger åt henne att gå och lägga sig. Till slut går Matilda in till mamma och lägger sig i hennes säng, kryper ihop intill mamma och först då somnar hon.

På fredag morgon sitter hon med en orörd macka framför sig medan mamma rör sig kring köksbordet i hetsiga rörelser, slänger ner en laptop i väskan, tar en klunk kaffe. Hon säger inte åt Matilda att skynda sig, men det behövs inte, klockan tickar högt och påminner om att de måste iväg. I ryggsäcken ligger en mapp med ”Matildas läxor” skrivet i svart tusch över framsidan. Hon har inte ens tittat på glosorna. Klumpen i magen växer, det känns som att hon ska kräkas. Mamma plastar in mackan och lägger i ryggsäckens ytterfack ”ifall du blir hungrig senare”.

Hela skoldagen sitter hon vid fönstret och tittar ut, söker efter honom med blicken, han som kallas pappa, men som inte är som de andra barnens pappor. Hon vet att han brukar komma efter tre-tiden, när de är på fritids, men hon tittar ändå, bakom träden, under rutschkanan. Lärarens röst och klasskamraterna som svarar på frågor är ett tunt brus i bakgrunden. Plötsligt ser hon hans bruna överrock skymta vid grinden. Kinderna blossar, det är nästan som att hon inte kan andas. Läraren kommer fram och frågar med låg röst om hon är okej.

”Kan jag få sitta nån annanstans?” frågar Matilda och sjunker ner i stolen.

Fröken låter henne sitta vid väggen i klassrummets andra ände. När de andra går ut för rast, får hon sitta i soffan på personalrummet. Fröken ställer fram en assiett med vindruvor och två pepparkakor. Matilda känner hur det kurrar i magen, men när hon tar en tugga av pepparkakan växer det i munnen och är svårt att svälja. Hon tar fram mobilen och messar mamma och ber att få bli hämtad tidigare, men mamma svarar att hon är på jobbet och inte kommer ifrån innan fem. Klockan över dörren tickar långsamt. Bara kvart över ett. Snart är rasten slut och klasskamraternas skrik och skratt fyller korridoren.

Samira, 16 år

Från allrummet hörs morgonvärdarna på TV och ett barn som gråter. Mamma är på samtal. Samira dröjer med muspekaren över ikonerna för inkognitofönstret, men klickar till slut och navigerar fram till Tjejjourens hemsida. Det hade kommit två tjejer till hennes gymnasieskola i förra veckan och pratat om kärlek och sådant. Om att man kan ringa dem eller kontakta deras chat om man behöver prata. Hon hade gjort sig av med visitkortet, men lagt webadressen på minnet. Chatten inleds trevande. Stödpersonen säger att hon är en kvinna och undrar om det är något speciellt som har hänt. Samira vet inte vad hon ska säga, var hon ska börja. Hon ser sig över axeln för att försäkra sig om att hon är ensam.

”Det är lite jobbigt i skolan” skriver hon.

”Vad är det som är jobbigt?” frågar personen på andra sidan.

”Jag kan inte koncentrera mig. Det är som att jag är någon annanstans när läraren pratar. Jag kommer inte få fullständiga betyg nu när jag går ut nian. Jag är så stressad över det, men då kan jag ännu mindre koncentrera mig.”

De chattar en stund om skolan, om strategier man kan ha för att koncentrera sig, om att läsa läxor i god tid i stället för i sista stund.

”Har det alltid varit så, eller är det något speciellt som gör att det är svårt att koncentrera sig nu?” frågar personen sedan.

Samira tvekar. Strecket där orden ska skrivas blinkar på skärmen.

”Kan nån se vad jag skriver här, om jag har inkognitofönster. Kan nån t ex se i sökhistoriken om de kollar min laptop sen?”

”Du kan rensa historiken och ta bort cache och cookies, vet du hur man gör det?”

Samira gör tummen upp och tittar på klockan längst ner till höger. Snart är mammas samtal över.

”Alltså, det är lite komplicerat. Jag vet inte om det är ett problem ens. Men det handlar om min kille. Vi går i samma skola. Han är verkligen mitt livs kärlek. Men ibland är det lite jobbigt. Typ... att han kollar min mobil och sökhistoriken i min dator.”

”Okej. Hur kommer det sig att han gör det?”

”Ja, alltså han säger att han inte står ut med tanken på att jag skulle va med nån annan, så han vill bara kolla att jag inte chattar med andra killar och så. Det är egentligen bara det.”

”Och hur känns det för dig när han gör det?”

”Inte bra.”

”Gör han annat som inte känns bra?”

Samira tvekar igen. Hon vill skriva att Jonas betende påminner henne om pappa, att mamma har beskrivit att det var så det började, innan allt blev kaos och de hamnade på skyddat boende. Minnet av pappa som jagar mamma genom lägenheten blixtrar till inom henne.

”Du måste inte svara om du inte vill” skriver den andra personen.

Samira vet inte vad hon vill. Hon vill bara att det ska ta slut någon gång, allt det jobbiga. Ångesten trycker i bröstet och gör det svårt att andas. Ett skrapande ljud utanför får henne att rycka till och utan att tänka stänger hon ner skärmen. Hon går fram till fönstret och tittar ut. Det är bara en koltrast som har satt sig i nyponbusken invid fönstret. Men hon vet att mamma snart kommer ut från sitt möte och det sista mamma behöver är ännu ett problem.

Analys med utgångspunkt i etnografiska hyperberättelser

De tre hyperberättelserna illustrerar en kondensering av många olika beskrivningar av barn. Ur de intervjuade civilsamhällesaktörerna kan dels erfarenheter från familjerättsliga processer fångas, dels dessa aktörers blick på barnet. Vissa karaktärer återkommer i olika form; den oroliga mamman, den bråkiga pojken, den utsatta flickan, de äldre tonåringarna som upprepar våldets mönster i sina egna relationer. I alla intervjuer återkom också den våldsutövande mannen/pappan. Det är påfallande hur ensamma dessa barn beskrivs, med föräldrar som i vissa fall är våldsutövande, i andra fall har nedsatt omsorgskapacitet på grund av egen utsatthet, något som beskrivits i tidigare studier (Levendosky, et al., 2000; DeVoe & Smith, 2002; Jonhed & Glatz, 2019).

Det som blir tydligt i deltagarnas beskrivningar är det komplexa och fragmentiserade de uppfattar som vanlig vardag för barn som har upplevt våld i nära relation och som befinner sig i familjerättsliga processer. Det som framträder är en vardag präglad av förflyttning mellan miljöer: många av de barn som civilsamhällets medarbetare möter rör sig mellan nya vuxna, nya platser och tillfälliga hem, samtidigt som den plats som formellt är ”hem” inte längre fungerar som en trygg hemmiljö. Analysen tar sin utgångspunkt i en förståelse av barnet som ett biopolitiskt subjekt som regleras och hanteras, vars kropp och vardag organiseras genom statliga och civilsamhälleliga praktiker (Foucault, 1991). Foucault skriver om hur staten genom institutionella praktiker

för disciplinering av kroppen skapade tekniker för underordning och kontroll av befolkningen (Foucault, 1976:140). Begreppet biomakt kan överföras till situationerna som beskrivs, där barn tvingas till umgänge, där de fysiskt förväntas förflytta sig och infinna sig i situationer som blir en form av vardag – ett liv i hög grad färgat av den familjerättsliga kontexten.

Sammantaget illustrerar de tre berättelser hur styrning inom familjerätt sker genom ett biopolitiskt spänningsfält där barn är i centrum och samtidigt marginaliserade genom distribution av ansvar och inflytande. Temporalitet framstår som en central dimension av den familjerättsliga styrning genom olika sätt att skapa tempo i vardagen; väntan, en överhängande stress, en lista på saker som ska göras, förnekelse av eller övertagande av människors tid. Det finns en motsägelsefullhet i beskrivningarna av barnens långa väntan å ena sidan, gentemot den kroniskt stressiga tillvaron, både tillsammans med boendeföräldern (oftast mamman) och i kontakt med myndigheterna som möter dem. Inom och mellan dessa tidsrymder agerar civilsamhällesorganisationerna. Ur de erfarenheter som ligger till grund för hyperberättelserna kan tre olika former av biopolitisk styrning kopplat till temporalitet identifieras; 1) synen på barn som blivande vuxna, vars tid här och nu inte är viktig, 2) (brist på) tid som förutsättning för delaktighet och tillgång till rättigheter och 3) outsourcing av tid till civilsamhällesaktörer, som genom mer eller mindre tydliga avtal tar vid där barnets kontaktytor med myndigheterna slutar.

Vardag i väntan

Med hyperberättelserna som case framstår en subjektsposition för barns omväntadesubjekt i en liminal position mellan föräldrarna i tvisten, men också mellan familjen, staten och civilsamhällesorganisationerna, där det råder oklarheter kring ansvar och gränserna för barns delaktighet. Styrningsbegreppet governmentality kan användas till att bryta ner det som händer mellan den principiella formuleringen i lagtext och det som sedan sker i interaktioner mellan myndighetsutövare och medborgare (Lemke, 2012). När vi läser transkriberingar av intervjuerna är det slående att barns position i familjerätt beskrivs som ett hanterande, att skickas, att stoppas, att tillfrågas, vilket påtagligt begränsar deras eget handlingsutrymme och förutsättningarna för aktörskap (Shapiro, 2005). Det är med en kritisk udd mot myndigheterna som barn beskrivs som väntande subjekt vars tid inte har något värde, vars väntan tas för givet som en naturlig del i processen.

I berättelsen om Matilda illustreras väntan som något som utspelar sig både i den omedelbara situationen där hon väntar på att pappa ska lämna skolområdet, och som något som präglar vardagen i allmän mening, i en väntan på att bli stor och få bestämma själv. En deltagare vars erfarenheter gav byggstenar till karaktären Matilda berättade om ett barn i liknande situation, som hade haft höga förhoppningar efter sitt barnsamtal där

hen uttryckt sin önskan, vilket följdes av besvikelse och uppgivenhet när önskemålen inte togs i beaktande. I många av beskrivningarna av barn finns ingen ”ansvarig”, utan snarare pratas det om ”systemet” i vilket barnet positioneras och berövas sin tid *som barn*. Uppfattningen om det ansiktslösa byråkratiska systemet återkommer i intervjuerna, med beskrivningar av barn som försöker, men inte får inflytande, och själva beslutsfattandet som något undandragande. Det kan beskrivas som att den byråkratiska organiseringen möjliggör och normaliserar en annektering av barns tid, inte helt olik hur migrationsrättsliga processer tar asylsökandes tid i anspråk (Khosravi, 2018; Lundberg, et al., 2022). I detta sammanhang aktualiseras en normativ förhandling om barns rättigheter och om vad som konstituerar en normal eller god barndom. I intervju-materialet uttrycker flera deltagare att den familjerättsliga organiseringen i Sverige i otillräcklig grad är anpassad till barns behov, vilket tolkas som ett uttryck för en underliggande förståelse av barn som tillhörande familjen snarare än som självständiga rättighetsbärare. För de mest kritiskt orienterade deltagarna framställs arbetet inom civilsamhällesorganisationerna som en medveten motpraktik, riktad mot normativa föreställningar om barn som passiva objekt och primära mottagare av professionella insatser.

De deltagare vars utsagor inspirerat till berättelsen om Matilda, beskrev att barn i dessa situationer får sin tillvaro präglad av tingsrättsdomen; tilliten till den trygga föräldern tar skada, skolsituationen och relation till kompisar påverkas och psykiskt mående, sömn och hälsa försämras. Baserat på de andrahandsuppgifter som intervjuerna utgör, kan det tolkas som att barns kroppsliga varande görs i och genom den familjerättsliga kontexten: kroppen framträder som situerad och föränderlig i hur den förstås mellan olika praktiker och miljöer, där den både möjliggör och begränsar vardagslivet (Mol, 2002). I deltagarnas beskrivningar handlar det om var barnet förmår känna och uttrycka, var kroppen kan vistas och var den behöver hållas undan, liksom hur kroppsliga reaktioner och funktioner (exempelvis sömn, oro, magont) blir en del av processens villkor. Institutionella rutiner, omsorgspraktiker och vuxnas ageranden drar därigenom gränsen för det möjliga och tillåtna – med det latent våldet närvarande som bakgrundsvillkor. Genom konstruktionen av barn som en annan slags människor än vuxna, som inte förstår sitt bästa och som snabbt vänjer sig vid nya situationer, möjliggörs detta hanterande och tillåts pågå i många år. Det formar på så vis inte bara relationerna inom familjen, vårdnaden, boendet och umgänget, utan hela barnets tillvaro.

Myndigheter under kronisk stress

Exempel som givit byggstenar till hyperberättelsen om Sammy och Minou återfinns i flera av intervjuerna. Så gott som samtliga deltagare har erfarenhet av små barn som befinner sig i skyddat boende med våldsutsatta

mammor, men som ändå får resa långt för återkommande umgängestillfällen med den våldsutövande pappan. I dessa utsagor positioneras barnet ensamt och i liminalitet mellan föräldrar och myndigheterna som inte ser utsattheten eller förmår skydda (Turner, Abrahamson & Harris, 2017). Umgängessituationen beskrivs som ett tillfälligt tillstånd, avsett att övergå i en annan ordning när förutsättningarna för skyddsplaceringen förändras. Till skillnad från liminalitetsbegreppet, som syftar på en tvetydig, men övergående fas mellan två relativt avgränsade positioner, framstår det för dessa barn långt ifrån givet vilken efterföljande position som kan komma att aktualiseras. En aspekt av den diskursiva styrningen av barn blir härmed de våldsutsatta mödrarnas navigerande mellan myndigheters motsägelsefulla instruktioner. Detta ämnar hyperberättelserna om Matilda respektive Sammy och Minou illustrera, där mammorna både har och saknar ansvar över situationen. Advokaterna som intervjuades beskrev den reella risk som mödrar i dessa situationer löper att förlora boende och vårdnad om sina barn. Dessa osäkerheter i tillvaron innebär att barnets liminala position inte kan beskrivas som en övergång mellan två fasta punkter, utan snarare som en rörelse mellan konturlösa och oförutsägbara situationer där risken för utsatthet är överhängande.

Deltagarna förklarade detta utifrån att socialtjänsten är avlägsen från barnens vardag – till skillnad från dem själva, som ofta är med och förbereder barn inför sådana umgängessituationer. Detta avstånd och myndigheters pressade tidsramar och ärendemängd anges som förklaring till beslut som enligt deltagarna blir en förlängning av våldskontexten. Temporalitet blir relevant här utifrån mängden tid som barnet (och dess föräldrar) har i kontakt med myndigheterna. Socialtjänstens barnavård och familjerätt är de enheter som nämns återkommande i samtliga intervjuer. Deltagarna beskriver stora variationer, att olika kommuner organiseras på olika sätt och att det kan skilja sig hur samverkan mellan enheter och med deras egen organisation upplevs. En del nämner svårigheter i samarbete på grund av olika syn på vad våld är och hur det ska hanteras, där skyddade boenden har en uttalat feministisk tolkning, medan de ibland möter myndigheter vars hantering utgår från en civilrättslig logik om två jämbördiga parter i tvist, där tjänstemän ska förhålla sig opartiska. Denna neutralitetsdiskurs kan förstås som föreställningar och praxis inom socialt arbete och rättsväsendet, som ofta innebär att strukturella och könsbaserade maktobalanser osynliggörs (Lapierre, et al., 2024). I kombination med tidsbrist och det som beskrivs som kronisk stress hos socialsekreterare, formas organisatoriska hinder, både för barns tillgång till skydd och delaktighet, men även civilsamhällesorganisationernas förutsättningar för samarbete. Det väcker frågor om familjerätt och governability, alltså systemets faktiska kapacitet att svara mot barns behov, när stödet i praktiken vilar på ideella initiativ snarare än på ett likvärdigt och rättssäkert stöd från myndigheterna.

Civilsamhället i liminalitet mellan barnet och staten

Den tredje hyperberättelsen är skapad utifrån utsagor om äldre tjejers egen utsatthet för våld, parallellt med eller efter att ha upplevt våld i hemmet. De unga tjejerna beskrivs som medvetna om både våldet och skyddsinstanser, eftersom de erfarit sina mammors utsatthet. En deltagare beskriver att de "kommer tillbaka" till samma stödjour för att det finns en uppbyggd relation där – vilket åter understryker tiden som spenderas tillsammans som en förutsättning för barns aktörskap och möjlighet att ta egna initiativ. Det berättelsen om Samira ämnar illustrera är bland annat denna benägenhet att vända sig till civilsamhället för stöd. Civilsamhällesorganisationernas position mellan individen och de statliga institutionerna kan beskrivas i termer av *permanent liminalitet* (Ellis & Ybema, 2010; Thomassen, 2012). Organisatoriskt representerar civilsamhället varken brukare eller kommunala myndigheter, utan fogar samman dessa genom formaliserade och informella styrningspraktiker. I intervjumaterialet framstår det som att denna liminalitet också möjliggör att medarbetarnas lojalitet är tvetydig i relation till uppdragsgivare och finansiärer, åtminstone såtillvida att de själva ser sig som positionerade närmare sina brukare än myndigheterna.

Att gränserna i relationer är förhandlingsbara ger civilsamhället potentialen att fylla glapp som uppstår där tingsrätten, familjerätten eller den sociala barnavården inte erbjuder insatser, eller där insatserna uppfattas som svårtillgängliga eller inte tas emot. Detta blir en del i styrningen av stöd till barn under och efter familjerättsliga processer, men kan också tolkas som ett sätt att förskjuta både ansvar och utförande utanför statliga och kommunala myndigheter. Liminalitet kan ge ökad frihet och även öka produktiviteten hos medarbetare, när de känner sig frikopplade från strukturer och ansvar (Shortt, 2015; Bamber, et al., 2017). Denna flexibilitet kan förstås genom governmentality-begreppet och organisationernas liminala position; att systemet genom sina vaga gränser mellan myndighet och civilsamhälle gör det möjligt för dessa aktörer att ta egna initiativ i frågan om service och att det nu är ett etablerat och förväntat sätt som barn får insatser på. Men det väcker också frågor om vad som händer om civilsamhällesaktörer inte på eget bevåg sätter in stöd.

De deltagare som själva tidigare hade jobbat i socialtjänst eller inom barn- och ungdomspsykiatri uppgav att de hade friare tyglar att planera sitt arbete, vilket innebar möjlighet att anpassa samtalsform, längd och antal kontakttillfällen. Förutsättningar för barn att själva ta initiativ, att berätta sådant som de kanske inte har sagt förut, beskrivs som bättre i de anonyma telefon- och chattfunktioner som flera organisationer erbjuder; något som skulle kunna benämnas *anonymitetens intimitet*; ett fenomen där anonymiteten i sig skapar en särskild form av trygg närhet, eftersom barnet slipper riskera igenkänning, bedömning eller konsekvenser i sin vardag. Det är deltagarnas upplevelse att när barn

är skyddade av anonymitet och de professionella har tid att bygga relation och följa barn på nära håll, stärks förutsättningarna både för att komma till tals och bli lyssnad på. Barn anses våga och kunna dela med sig av sina problem när de känner sig trygga, enligt deltagarna, vilket bekräftar tidigare studier om barnrättsorganisationer och anonyma stödfunktioner (Christopherson, 1992; Fukkink, et al., 2016; Rekke, et al., 2020). Detta kan beskrivas som en governance-lösning där myndigheter med tidspress delegerar ansvar för delaktighets-skapande praktiker till civilsamhället (Peters & Pierre, 2008).

Rumslighet och temporalitet sammanfaller i deltagarnas beskrivningar av att samtidigt skapa ett tryggt samtalsrum och ha tid att bygga tillit i ett format där barns egna initiativ och aktörskap möjliggörs. Men deltagarna lyfte också det dubbla i att ha anonyma kontakter; att inte ha mandat eller möjlighet att söka upp barn, göra orosanmälningar, sätta in insatser eller på andra sätt överträda gränsen för en civilsamhällesorganisation. Villkoret för den varken-eller-position som kännetecknar civilsamhällesorganisationerna är just denna gräns, som är vag och förhandlingsbar, men ändå påtaglig. För barns rätt till skydd från våld och rätt till stöd för sin egen utsatthet förefaller det därmed också finnas en begränsning i hur mycket ansvar och resurser som kan förskjutas till civilsamhällesorganisationer.

Avslutande diskussion

När den här studien inleddes var den ursprungliga planen att intervjua barn *efter* en avslutad familjerättslig process. Det blev tyvärr inga barnintervjuer och i mötet med de vuxna deltagarna framkom att de familjerättsliga processerna för många barn sträcker sig över flera år, ibland under hela barndomen. Ingen av deltagarna blev förvånad över svårigheterna att rekrytera barn eller ungdomar. De menade att många barn är så "färdiga" med dessa processer när de väl är över, att de mest av allt vill leva ett "vanligt" liv och kanske därför inte anmäler sig frivilliga till en forskningsstudie av det här slaget. En annan problematisk aspekt som deltagarna lyfter i förhållande till barns rätt till insatser, är att det i många fall är mycket svårt att erhålla samtycke från båda föräldrarna, vilket också är ett krav för barns medverkan i forskning. Detta är särskilt problematiskt i situationer där den ena föräldern är våldsutövare, eftersom barnet då riskerar ytterligare utsatthet eller påtryckning, men också då kunskapen som produceras utelämnar viktiga levda erfarenheter från just dessa barn. Samtidigt ger detta angreppssätt av att intervjua aktörer inom civilsamhällesorganisationer insikt i hur tolkningar av lagstiftningen som sker inom socialtjänsten och rättsväsendet formar dessa barns vardag på ett djupgående och grundläggande sätt.

Datainsamlingen med semistrukturerade intervjuer möjliggjorde för deltagarna att berätta fritt och i detalj ge beskrivningar som kunde omformuleras med den

etnografiska metodens täta beskrivningar och fiktiva element som stöd för att syntetisera erfarenheterna till fiktiva men empiriskt förankrade berättelser. Detta tillvägagångssätt möjliggör avidentifiering och ger läsaren en inblick i komplexa processer och relationer som annars är svåra att illustrera. Vår förhoppning är att dessa beskrivningar ska vara hjälpsamma för både yrkesverksamma och blivande socialarbetare, som att "stå över axeln" på kvinnojourskvinnor och medarbetare på andra organisationer och få en inblick i problemen som de möter.

Metodvalet har flera styrkor. Det belyser civilsamhällets roll som kunskapsbärare, ger detaljerad insikt i interaktioner mellan barn och vuxna aktörer och synliggör hur institutionella strukturer påverkar barns möjligheter till delaktighet och skydd. Samtidigt innebär det begränsningar, då barns röster är indirekt representerade och tolkningarna är filtrerade genom vuxna aktörers perspektiv, vilket kräver kritisk reflektion kring generaliserbarhet och kunskapsvärde. Dessa metodologiska spänningar mellan erfarenhet och text, mellan "ren" empiri och analys, har också varit vägledande i valet av teoretiska perspektiv. Slutligen visar studien behovet av fortsatt etnologiskt orienterad forskning inom socialt arbete, där metodologiska grepp som hyperberättelser kan användas för att analysera och synliggöra levda erfarenheter i relation till institutionella praktiker, policy och interventioner, samtidigt som den teoretiska förståelseförmågan för fältet fördjupas.

Mot den bakgrunden har de teoretiska perspektiven på temporalitet och liminalitet som styrning bidragit till att kondensera några av de aspekter av de levda erfarenheterna som blir särskilt problematiska. Utifrån resultatet blir tiden central, där vårt sätt att tänka på barns rättigheter inom socialt arbete skulle behöva breddas från de begränsade idéerna om rätt att skyddas från (fysiskt) våld och rätt att komma till tals i myndighetsprocesser, till att se hur den familjerättsliga kontexten påverkar hela barnets tillvaro och därför utarbeta koncept kring barns rätt till sin egen tid. Här ansluter vi oss till tidigare forskning som har riktat kritik mot hur initiativ för att stärka barns rättigheter i första hand fokuserar på att som samhälle uppnå ideal om god hälsa och ett gott liv, vilket gör insatser för att stärka barns aktörskap sekundära (Wells, 2009). Synen på barn som blivande vuxna innebär att tiden som barn också betraktas som ett undantagstillstånd, innan det verkliga och viktiga livet börjar.

Det blir ofrånkomligt att avsluta denna artikel som så många andra texter i våldsfältet, med att rikta kritik mot den neutralitetsdiskurs som i mångt och mycket fortsatt präglar det sociala arbetet och rättsväsendet. När deltagarna i studien kritiserar myndigheters kunskap om våld, eller kommenterar brister i samverkan och samsyn mellan olika enheter, kan det förstås i relation till tidigare studier som beskrivit diskursiva skillnader i hur våldsärenden hanteras inom det sociala arbetets organisering (Hester, 2011). Familjerättssekreterare som ser våldets

patriarkala struktur, ställer i högre grad frågor kring och upptäcker kontrollerande beteende, isolering, ekonomiskt och psykiskt våld (Haselschwerdt, et al., 2011). Expertråd för Istanbulkonventionen (Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet) riktade förra året kritik mot Sverige för att myndigheter och lagstiftning i allt högre grad skiftar till ett könsneutralt språk i dessa frågor, vilket riskerar att osynliggöra könsmaktsasymmetrier som präglar det patriarkala våldet mot kvinnor (Grevio, 2024:10). Dessa processer synliggör grundläggande utmaningar som finns inbyggda i de komplexa system där myndigheter och civilsamhällets aktörer samspelar i att bedöma och tillhandahålla stöd till barn.

Könade maktrelationer mellan föräldrapar är en omständighet som lyfts i intervjuerna, liksom andra former av maktrelationer som påverkar barns rätt till skydd från våld. I intervjumaterialet framträder hur faktorer som ekonomi, psykisk hälsa, språkkunskaper, utbildningsnivå och tillgång till nätverk kan skapa ojämlika förutsättningar hos våldsutsatta barn och deras mammor, både när det kommer till att trotsa en tingsrättsdom om umgänge med en våldsutövande förälder, och i vilken omfattning en vårdnadstvist innebär genomgripande förändringar i vardagslivet. Detta skulle kunna undersökas i en fördjupad studie med intersektionella perspektiv i umgängesärenden – något som är aktuellt nu i och med ny lagstiftning på området (Prop. 2024/25:10).

Civilsamhällets liminala position mellan individ och stat har potential att delvis fylla de glapp där barns tid och erfarenheter riskerar att osynliggöras. Denna möjlighet kommer dock med begränsningar, där brister avseende delaktighet och skydd inte helt kan kompenseras genom initiativ från den idéburna sektorn. Därmed kvarstår behovet av fortsatta studier om hur dessa system kan samordnas, men också studier som utgår från barns egna perspektiv och som genomförs med barninkluderande praktiker. Sammanfattningsvis belyser studien hur barns vardag i familjerättsliga processer formas och begränsas genom myndighetspraktiker och civilsamhällets insatser. Genom etnologiska och kulturanalytiska perspektiv, med fokus på hur hantering av tid och kroppsligt varande hanteras som styrningsteknologier i barns liv, synliggörs hur möten mellan civilsamhället och barn formas inom komplexa sociala och institutionella sammanhang. Studien bidrar därmed till en förståelse av hur rättsliga ramar och socialt arbete materialiseras i barns vardag. Artikeln kompletterar befintlig forskning om barns rättigheter och familjerättsliga processer och erbjuder ett teoretiskt ramverk för att förstå barns position i relation till tid, makt och civilsamhällets roll. Framtida forskning kan bygga vidare på dessa insikter genom att med barninkluderande metoder och intersektionella perspektiv undersöka hur olika aktörers tolkningar och insatser påverkar barns upplevelse av trygghet, delaktighet och stöd.

Författarpresentation

Baharan Kazemi, fil.dr. i socialt arbete, är postdoktorforskare vid Marie Cederschiölds universitet. Hennes forskningsintressen rör barn, migration och våld i nära relationer. Hon arbetar huvudsakligen med kvalitativa metoder och har ett särskilt intresse för samspelet mellan barn, myndigheter och civilsamhälle, samt hur detta formar förutsättningarna för barns delaktighet och rättigheter.

Fanny Gyberg, Fil.Dr. i psykologi, är universitetslektor vid Karlstads universitet och biträdande föreståndare för Centrum för forskning om barn och ungas psykiska hälsa och livsvillkor (CBU). Hon är identitetsforskare med särskilt intresse för hur våra livsberättelser formas i relation till kontext, intersektionalitet och samhälleliga villkor.

Referenser

- Agamben, Giorgio. 1998. *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press.
- Aiken, Mike, & Taylor, Marilyn. (2019). Civic Action and Volunteering: The Changing Space for Popular Engagement in England. *Voluntas* 30, 15–28.
- Ansell, Nicola. (2009). Childhood and the politics of scale: descaling children's geographies?. *Progress in Human Geography*, 33(2), 190–209.
- Bamber, Matthew, Allen-Collinson, Jacquelyn, & McCormack, John. (2017). Occupational limbo, transitional liminality and permanent liminality: New conceptual distinctions. *Human Relations*, 70(12), 1514–1537. <https://doi.org/10.1177/0018726717706535>.
- Baxi, Pratiksha (2022). The ethnographic gaze on state law in India. In M.-C. Foblets, M. Goodale, M. Sagnoli, & O. Zenker, *The Oxford Handbook of Law and Anthropology*. Oxford: Oxford University Press.
- Beltramin, Jorge Brower (2020). Governability and Governance from a Complex Perspective. *International Journal of Business and Social Science*, 11(10), 60–68.
- Bhatia, Monish, & Canning, Victoria (2021). *Stealing time: migration, temporalities and state violence*. London: Palgrave Macmillan.
- Bonnet, Doris (2012). The absence of the child in ethnology: A non-existent problem?. *AnthropoChildren*.
- Bourdieu, Pierre (2000). *Pascalian meditations (e-bok)*. California: Stanford University Press.
- Braun, Virginia, & Clarke, Victoria (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101.
- Bruno, Linnea (2018). National self-image as an obstacle to ensuring children's rights in the context of domestic violence and family law—the case of Sweden. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 40(4), 426–440.
- Burman, Monica (2016). Fathers' rights in Swedish family law reform: Taking account of fathers'. *Canadian journal of women and the law*, 28(1), 152–181.
- Christopherson, R. James (1992). The impact of children's helplines: An international comparison. *Practice*, 6(4), 299–306.
- Dahlstrand, Lotta (2004). *Barns deltagande i familjerättsliga processer*. Uppsala: Uppsala universitet, juridiska fakulteten.
- Derrida, Jaques (1998). *Of grammatology (Corrected ed.)*. Baltimore: Johns Hopkins University.
- DeVoe, Ellen R., & Smith, Erica L. (2002). The impact of domestic violence on urban preschool children: Battered mothers' perspectives. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(10), 1075–1101.
- Disney, Tom, Warwick, Lisa, Ferguson, Harry, Leigh, Jadwiga, Cooner, Tarsem Singh, Beddoe, Liz, Jones, Phil, Osborne, Tess, (2019). "Isn't it funny the children that are further away we don't think about as much?": Using GPS to explore the mobilities and geographies of social work and geographies of social work and child protection practice.
- Djampour, Pouran (2018). *Borders Crossing Bodies The Stories of Eight Youth With Experience of Migrating*. Linköping: Linköpings universitet.
- Eklund, Hans (2008). Barns processuella ställning. In L. Olsen, & Å. Saldeen, *Barn som aktörer - en slutpunkt* (pp. 67–106). Uppsala: Iustus.
- Eklund, Hans, & Hvenmark, Johan (2025). Shelters for victims of intimate partner violence and the issue of quality on an expanding quasi-market: the case of Sweden. *European Journal of Social Work*, 28(3), 577–589.
- Elizabeth, Vivienne. (2017). Custody stalking: A mechanism of coercively controlling mothers following separation. *Feminist legal studies*, 25(2), 185–201.
- Ellis, Nick, & Ybema, Sierk (2010). Marketing identities: Shifting circles of identification in inter-organizational relationships. *Organization studies*, 31(3), 279–305.
- Emerson, Robert M. (2009). Ethnography, interaction and ordinary trouble. *Ethnography*, 10(4), 535–548. <https://doi.org/10.1177/1466138109346996>.
- Eriksson, Maria (2003). *I skuggan av Pappa: familjerätten och hanteringen av faders våld* (Doctoral dissertation, Gondolin).
- Eriksson, Maria (2009). Girls and boys as victims: Social workers' approaches to children exposed to violence. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, 18(6), 428–445.
- Eriksson, Maria, & Näsman, Elisabeth (2011). *När barn som upplevt våld möter socialtjänsten: om barns perspektiv, delaktighet och giltiggörande*. Göteborg: Gothia förlag.
- Eriksson, Maria, Källström Cater, Åsa, Dahlkild-Öhman, Gunilla, & Näsman, Elisabeth (2008). *Barns röster om våld: att tolka och förstå*. Gleerups.
- Evers, Adalbert, & von Essen, Johan (2019). Volunteering and Civic Action: Boundaries Blurring, Boundaries Redrawn. *Voluntas* 30, 1–14.
- Fassin, Didier (2001). The biopolitics of otherness: Undocumented foreigners and racial discrimination in French public debate. *Anthropology Today*, 17(1), 3–7.
- Ferguson, Harry (2018). Making home visits: Creativity and the embodied practices of home visiting in social work and child protection. *Qualitative Social Work*, 17(1), 65–80.
- Foucault, Michel (1976/2020). *The history of sexuality. Vol. 1. The will to knowledge*. UK, Penguin Random House
- Foucault, Michel (1991). Governmentality. In G. Burchell, C. Gordon, & P. Miller, *The Foucault Effects Studies in Governmentality* (pp. 87–104). London: Harvester Wheatsheaf.
- Fukink, Ruben Georges, Bruns, Suzan, & Ligtvoet, Rudy (2016). Voices of children from around the globe: An international analysis of children's issues at child helplines. *Children & Society*, 30(6), 510–519.

- Geertz, Clifford (1988). *Works and lives: The anthropologist as author*. Stanford University Press.
- Ghodsee, Kristen (2017). *Red Hangover: Legacies of the twentieth century communism*. Durham and London: Duke University Press.
- Gordon-Bouvier, Ellen (2020). The open future: analysing the temporality of autonomy in family law. *Child and Family Law Quarterly*, 32(1), 75.
- Grevio. (2024). *Building trust by delivering support, protection and justice. Sweden, first thematic evaluation report. GREVIO(2024)12*. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention).
- Griffiths, Melanie (2024). Epilogue: 'Claiming Time'. *Special Issue. Int. Migration & Integration* 25, 1231–1247, <https://doi.org/10.1007/s12134-024-01162-9>.
- Haselschwerdt, Megan L., Hardesty, Jennifer, L., & Hans, Jason D. (2011). Custody evaluators' beliefs about domestic violence allegations during divorce: Feminist and family violence perspectives. *Journal of interpersonal violence*, 26(8), 1694-1719.
- Hester, Marianne (2011). The three planet model: Towards an understanding of contradictions in approaches to women and children's safety in contexts of domestic violence. *British journal of social work*, 41(5), 837-853.
- Holme, Idar Magne, Krohn Solvang, Bernt & Nilsson, Björn (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder. Andra upplagan*. Lund: Studentlitteratur.
- Holt, Kim, & Kelly, Nancy (2020). 'Children not trophies': an ethnographic study of private family law practice in England. *Qualitative Social Work Journal*, 19 (5-6), 1183-1199. <https://doi.org/1177/1473325019900956>.
- Holt, Kim & Kelly, Nancy (2024). Time, public and personal space, safe and just systemic change: a symbiotic autoethnographic study of remote digital hearings within the English Family Courts between March 2020 and October 2023. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 46(4), 602-622. <https://doi.org/10.1080/09649069.2025.2454106>.
- Holt, Stephanie (2011). *Domestic abuse and child contact: Positioning children in the decision-making process*. Child Care in Practice, 17(4), 327-346.
- Houghton, Claire (2015). Young people's perspectives on participatory ethics: Agency, power and impact in domestic abuse research and policy-making. *Child abuse review*, 24(4), 235-248.
- Houghton, Claire (2017). Voice, agency, power. *Responding to domestic violence: Emerging challenges for policy, practice and research in Europe*, 77-96.
- Houghton, Claire, Warrington, Catherine, Fowler, Nicky, Tisdall, Kathryn, Morrison, Fiona, Mazur, Joanna, & Callaghan Helen (2024). *CAFADA Participation Toolkit*. Retrieved from CAFADA Participation Toolkit: Sharing the learning about children, and young people and women's participation in domestic abuse research [Available at: Participation toolkit | Children and families affected by domestic abuse (stir.ac.uk)].: stir.ac.uk
- Hultqvist, Sara, Hollertz, Katarina, Elmersjö, Magdalena, & Hutri, Anna-Maria Joakimsdottir (2024). Vem ropar för Alvar.
- Husband, Charles (2002). The morally active practitioner and the ethics of anti-racist social work. *Ethical issues in social work*, 84-103.
- Höjer, Ingrid, & Röbbäck, Karin (2009). Constructing children's views in the enforcement of contact orders. *The International Journal of Children's Rights*, 17(4), 663-680.
- Ingridsdotter, Jenny, & Kallenberg, Kim Silow. (2017). Etnografisk fiktion: Introduktion. *Kulturella Perspektiv–Svensk etnologisk tidskrift*, 26(2).
- James, Allison (2001). Ethnography in the study of children, i *Handbook of ethnography* (red. Atkinson, P., Delamont, S., Coffey, A, Lofland, J & Lofland, L.) sid. 246-257. London, Sage.
- James, Allison & James, Adrian (eds) (2004). *Constructing Childhood: Theory, Policy, and Social Practice*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan
- James, Allison, Prout, Alan (Eds.). (2015). *Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood*. Routledge. Jeyasingham, Dharman (2016). Open spaces, supple bodies? Considering the impact of agile working on social work office practices. *Child & Family Social Work*, 21(2), 209-217.
- Jonhed, Anna L., & Glatz, Therese (2019). Utsatthet för våld inom familjen. In B. Johansson, & Å. Källström, *Barns och ungas utsatthet* (pp. 21-46). Lund: Studentlitteratur AB.
- Justitiedepartementet. (2021, mars 23). Prop. 2020/21:150. *Ett stärkt barnrättsperspektiv i vårdnadstvist*. Sveriges Regering.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Uppgifter om våld är inget undantag. Redovisning av kartläggning av uppgifter om våld eller andra övergrepp i mål om vårdnad, boende och umgänge*. Göteborg: Jämställdhetsmyndigheten, Rapport 2022:1.
- Kazemi, Baharan (2025). Children as Participants in Research. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 1-11.
- Keane, John (2008, November). Children and civil society. In J. Nautz, P. Ginsborg, & T. Nijhuis, *The Golden Chain. Family, Civil Society and the State*.
- Khosravi, Shahram (2018). Stolen time. *Radical Philosophy*, 2(3), 38-41.
- Kjørholt, Anne Trine (2002). Small is powerful: Discourses on "children and participation" in Norway. *Childhood*, 9(1), 63-82.
- Knezevic, Zlatana (2020). *Child (bio) welfare and beyond: Intersecting injustices in childhoods and Swedish child welfare*. Doktorsavhandling.
- Kunosson, Chrystal (2019). Ideella organisationer. In G. Heimer, A. Björck, U. Albért, & Y. Haraldsdotter, *Våldsutsatta kvinnor: Samhällets ansvar. (Fjärde upplagan)* (pp. 357-369). Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, Steinar (2012). *Doing interviews*. Sage.
- Lalander, Philip (2013). Pundare, jonkare och Bengt: Med känslan som följeslagare. In B. Johnson, Lalander, & P, *Med narkotikan som följeslagare: Femton texter till Bengt Svensson* (pp. 55-66). Malmö: Malmö högskola, Fakulteten för hälsa och samhälle.
- Lalander, Philip, & Johansson, Thomas (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lapierre, Simon, Ladouceur, Patrick, Abrahams, Naomi, Vincent, Alexandra, & Frenette, Michelle (2024). Abused women as "alienating" mothers and violent men as "good" fathers: Double standards in child protection and child custody proceedings. *Child & Family Social Work*, 30, 1-12.
- Lemke, Thomas (2012). *Foucault, Governmentality, and Critique*. New York: Routledge.
- Levendosky, A. Alytia., Lynch, Shannon. M., & Graham-Bermann, Sandra A. (2000). Mothers' perceptions of the

- impact of woman abuse on their parenting. *Violence against women*, 6(3), 247-271.
- Lundberg, Anna, Lindberg, Anna, & Muftee, Mehek (2022). "Även om du är analfabet så antar jag att du ändå har en tidsuppfattning som alla andra." En kvalitativ analys av temporala motsättningar i svensk asylbyråkrati. *Sociologisk forskning*, 59(3), 253-278.
- Lundy, Laura (2007). Voice is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British educational research journal*, 33(6), 927-942.
- Mattsson, Tina (2020). Möjligheter och svårigheter för kritisk forskning i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27(3-4), 329-341.
- MFOF. (2024). *Officiell statistik om familjerätt 2024. Dnr: AD 2024-933*. Hämtad från <https://mfof.se/sarskilda-innehallssidor/statistik/officiell-statistik/familjeratt.html>: Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.
- Mol, Annemarie (2002). *The Body Multiple: Ontology in Medical Practice*. Durham: Duke University Press
- Nadesan, Majia Holmer (2010). Introduction to biopolitics, risk, and childhood. In *Governing childhood into the 21st century: Biopolitical technologies of childhood management and education* (pp. 1-18). New York: Palgrave Macmillan US.
- Närvänen, A. L., & Näsman, E. (2007). Age Order and Children's Agency. In 2.-2. Helmut Wintersberger., *Childhood, Generational Order and the Welfare State: Exploring Children's Social and Economic Welfare* (pp. 225-249). Odense: University Press of Southern Denmark.
- O'Dell, Tom, & Willim, Robert (2013). Transcription and the senses: Cultural analysis when it entails more than words. *The Senses and Society*, 8(3), 314-334.
- Orner, Mimi (2014). Interrupting the calls for student voice in "liberatory" education: A feminist poststructuralist perspective (e-bok). In C. Luke, & J. Gore, *Feminisms and critical pedagogy* (pp. 74-89). New York: Routledge.
- Pennell, Joan (2006). Restorative practices and child welfare: Toward an inclusive civil society. *Journal of social issues*, 62(2), 259-279.
- Peters, B. Guy, & Pierre, Jon (2008). Governance and social complexity. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 110(3).
- Quinlan, Allison Rogers (2024). Sexual violence and family courts in England and Wales. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 46(4), 556-581.
- Regeringskansliet. (2021). *Justitiedepartementet*. Retrieved from Lagrådsremiss: Ett stärkt barnrättsperspektiv i vårdnadstvister. : <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagradrsremiss/2021/02/ett-starkt-barnrattsperspektiv-i-vardnadstvister/>
- Rekke, Malin, Angsell, Marie, Münger, Ann-Charlotte., & Göransdotter, Lovisa (2020). *Min tur att berätta: barns röster om att leva med våld*. BRIS och Sveriges Stadsmissioner.
- Richette, Christian (2002). Etnologiska beskrivningar. En fråga om trovärdighet. I M. Eriksson, *Beskrivningens metodik* (pp. 35-49). Stockholm: Samdok, Nordiska Muséet.
- Ronström, Owe (2002). Att beskriva det främmande. I M. Eriksson, *Beskrivningens metodik* (pp. 51-). Stockholm: Samdok, Nordiska Muséet
- Rossiter, Amy, Prilleltensky, Isaac, & Walsh-Bowers, Richard (2000). A postmodern perspective on professional ethics. *Practice and research in social work: Postmodern feminist perspectives*, 83-103.
- Röbäck, Karin (2012). *Barns röster i vårdnadstvister-om verkställighet och professionellas riskbedömningar*. Göteborgs Universitet, doktorsavhandling.
- Salomonsson, Karin (1998). *Fattigdomens besvärjelser: visionära ideal och vardagliga realiteter i socialt arbete*. Lunds Universitet: Historiska Media.
- Schiratzki, Johanna (1997). *Vårdnad och vårdnadstvister*. Doctoral dissertation, Norstedts juridik.
- Shapiro, Susan P. (2005). Agency theory. *Annu. Rev. Sociol.*, 31(1), 263-284.
- Shortt, Harriet (2015). Liminality, space and the importance of 'transitory dwelling places' at work. *Human relations*, 68(4), 633-658.
- Sparkes, Andrew C. (1997). Ethnographic fiction and representing the absent other. *Sport, education and society*, 2(1), 25-40.
- Sundhall, Jeanette (2012). *Kan barn tala? En genusvetenskaplig undersökning av ålder i familjerättsliga utredningstexter*. Doktorsavhandling. Göteborgs universitet. Humanistiska fakulteten
- Svensson, Bengt (1996). *Pundare, jonkare och andra: med nar-kotikan som följeslagare*. Stockholm: Carlsson.
- Teghtsoonian, Katherine (2016). Methods, discourse, activism: Comparing institutional ethnography and governmentality. *Critical Policy Studies*, 10(3), 330-347.
- Thomassen, Bjørn (2012). "Anthropology and its Many Modernities: When Concepts Matter." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 18 (1): 160-178. doi: 10.1111/j.1467-9655.2011.01736.x
- Thunberg, S., & Arnell, L. (2024). The Process of Leaving a Domestic Violence Shelter for Mothers and Children. *Child & Family Social Work*, 1.
- Turner, Victor, Abrahams, Roger. D., Harris, Alfred. (2017). *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*. Storbritannien: Taylor & Francis Group.
- Van Maanen, John (2011). *Tales of the field: On writing ethnography*. University of Chicago Press.
- Wallenstein, Sven-Olof, Nilsson, Jacob (2013). Introduction: Foucault, Biopolitics, and Governmentality. In J. Nilsson, & S.-O. Wallenstein, *Foucault, Biopolitics, and Governmentality*. Södertörn: Södertörn Philosophical Studies 14 ISSN 1651-6834.
- Wells, Karen (2011). The politics of life: Governing childhood. *Global studies of childhood*, 1(1), 15-25.
- Wheeler, Amelia (2019). *A situated ethical analysis of child inclusive practices in five Relationships Australia NSW Family Relationship Centres* (Doctoral dissertation, UNSW Sydney).
- Wågby Gräfe, Angelica (2022). Den sociala meningen med barns delaktighet i vårdnads-, boende-och umgängesprocesser. *Sociologisk forskning*, 59(1-2), 177-202.

Citera den här artikeln: Baharan Baharan Kazemi & Fanny Gyberg. 2026. Vardag i väntan. En kvalitativ analys av civilsamhällets möte med barn i vårdnadstvist. *Kulturella Perspektiv*, vol. 35. Tema: Kreativt etnografiskt skrivande, s. 1-16. DOI: 10.54807/kp.v35.57205

Mottagen: 4 augusti 2025 **Accepterad:** 9 januari 2026 **Publicerad:** 31 januari 2026

Copyright: © 2026. Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0, som tillåter obegränsad användning, distribution och reproduktion i samtliga medieformat, förutsatt att ursprunglig(a) författare och källa uppges. Se <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Kulturella Perspektiv — Svensk etnologisk tidskrift, ISSN 1102-7908, är en expertgranskad Open Access-tidskrift som publiceras av Föreningen Kulturella Perspektiv.

OPEN ACCESS